

DANIČA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XII.

V Ljubljani 10. listopada 1859.

List 23.

MOLITVE

za svetiga Očeta papeža Pija IX.
v ljubljanski škofii.

Visokočastitljiva ljubljanska škofijska namestnija; zapovedovaje molitve za Njih svetost papeža Pija IX., pravi:

Vsled todnih vradnih razpisov (19. mal. travna in 24. rožnika) so ob vojskinih zmesnjavah in kervavih bitvah po Laškim to poletje častiti duhovni in svetni ljudje veliko molili k Vsigamogóčnemu, de bi Gospod vojskinih trum avstrijansko orožje blagoslovil, njegove sovražnike pa ponižal.

Molili smo, tode uslišani nismo bili, ker ali nismo prav, ne po nauku našiga Božjiga učenika molili, ali pa zavolj svojih grehov nismo bili vredni uslišani biti.

Po mirnim naznanilu iz Vilafranke smo vsled todniga razpisa (24. vel. serp.) do daljne veleve odjenjali od molitve, ki smo jo med kervavo vojsko opravljali.

Pred kot smo mislili, je že zopet čas nastopil, ki nas v novo tako glasno k občinski molitvi klice.

Zdaj pa ne velja toliko našimu preljubljenimu deželskimu Očetu, kolikor našimu občnemu duhovnimu očetu, našimu svetimu Očetu, vidnimu poglavarju naše sv. Cerkve, rimskimu papežu Piju IX. V svojim ogovoru, 26. kim. t. l. v skrivnim zboru v Rimu do zbranih kardinalov, kateri je do vsih katoliških patriarhov, nadškofov in škofov na svetu razposlan, sveti Oče s premilim glasom popisuje stiske, v katerih se nahajajo Oni in sv. Cerkev. S preužaljenim sercam dopovedujejo, de vse Njih svetnim podložnikom v nar obilniši meri skazovane dobrote, vse tolikanj prizanesljivo in ljubeznjivo ravnanje z njimi, vsa za njih časni blagor ob nar hujših časih odkazana očetovska skerblijnost se jim je z nar ostudniši nehvaležnostjo povracevala, namreč: z zasramevanjem sv. apostoljskiga stola, naše sv. vere, njenih sčg in opravil, in njenih služabnikov, z očitnim uporam zoper svetno vladu apostoljskiga stola, z vsakterimi hudobnimi naklepi in s serditimi napadi zoper njo, de bi jo razdžali.

Ker tirja prid naše sv. vere, de papeški stol svojo po pravici pridobljeno in s toliko stoletnim posestvam poterjeno dedino (erbsino) v miru vživa, pač ne more drugači biti, kakor de se serca sleherniga zvestiga katolicana nar silniši nejevolja zoper take hudobne peklenske napade polasti.

Vender nočemo ognja z nebes klicati čez tako zagrizene sovražnike naše sv. Cerkve, in našiga sv. Očeta, ker vemo, čiga duha otroci smo. Nočemo vošiti, de bi jih pravični Bog v njih zaslepljenji klical pred svojo strahovavno sodbo. Le moliti, prisercno hočemo moliti, de bi spregledali, se povernili k neprelomljivi zvestobi, k spoštovanju, pokorsini in hvalezni ljubezni, ki so jo dolžni sveti Cerkvi in njenimu vidnimu poglavarju. Prošiti, goreče hočemo prositi doma in v cerkvi Boga vsigamogóčniga, de bi sovražnike sv. Cerkve ponižal, kersauskim kraljem in poglavarjem mir in pravo edinost dodelil, našiga naj vikšiga pastirja Pija IX. ohranil, Mu srečno dal živeti na zemlji, Ga ne pustil v roke njegovih sovražnikov, Ga ne zapustil brez uslišanja, ki se je v svojim nar brutkejšim terpljenji in stiskah takó zaupljivo v roke vesoljne previdnosti Božje zročil, temveč naj bi dodelil, de bi v povelicanje njegove sv. Cerkve častitljivo premagal viharje, ki so Mu jih zbudili njegovi cerkvenoroparski nasprotniki.

Potem takim velevalo: de naj se odsihmal, dokler ne bo kaj draziga odkazaniga, pri vsaki sv. maši, kadar masni odkazki pripuste, privzame ena zmed molitev pro Papa vel contra persecutores Ecclesiae (inter orationes diversas); dalje naj se v mestnih in predmestnih farnih cerkvah tega glavniga mesta po vsaki sv. maši z žeguama in litanijah, po farnih in družih kuratnih cerkvah po deželi pa le ob nedeljah in zapovedanih praznikih pri dopoldanski in popoldanski Božji službi meli 5 očenasev in češenamarij, apostoljska vera in naslednja molitev:

Molimo za našiga papeža Pija.

Ohrani ga, Gospod! oživljaj in osreči ga na zemlji, in ne daj ga v voljo njegovih sovražnikov, temuč ozri se milostljivo nanj, kteriga si svoji cerkvi na zemlji vidniga poglavarja postavil, ohrani

ga nam po svoji veliki milosti, dodeli mu duha modrosti, sveta in moči, de vso tvojo sveto cerkev po tvoji volji vlada, vse njene ude v edinosti vere in ljubezni ohrani, keršanski čedi, ki mu je zročena, z ukam in zgledam koristno služi in z njo večno življenje doseže. Po Gospodu našim Jezusu Kristusu, tvojim sinu, kateri s teboj živi in kraljuje v edinosti ravno tistiga sv. Duha Bog od vekomej do vekomej. Amen.

Od kapitelskiga korarskiga zbora v Ljubljani
24. vinotoka 1859.

Anton Kos l. r.,
veliki namestnik.

Odpeljanje papeža Pija VII. iz Rima.

Napoleon I. je bil svoje dni dosegel verhunec svoje sreče, in zdelo se je, de ga mora vse vesti, kar bi se mu zljubilo. V tem stanu tirja od papeža Pija VII., de naj njemu dá svojo rimsko deželo in državo. Papež, zvest svoji persegi, de hoče dedino sv. Petra braniti, ko bi mu bilo tudi kri preliti, to krivično tirjanje zaverne in odreče. Napoleon na to v papeževo državo, od ktere je bilo že več okrajn odterganih, vojašino zažene, v Rimu samim pa ondodni francoski general Miollis 10. rožnika 1809 razglasi ukaz, de so tudi druge papeške okrajine s francoskim cesarstvom sklenjene. Kanone pokajo in z Angelskiga gradú papeževo bandero vzamejo in nataknejo francoski prapor. Ko papež Pij to zvé, podpiše še tisti dan že pripravljeni razpis: Quum memoranda, po katerim so bili posilniki rimske države cerkveno preklicani ali izobčeni, to je, iz katoliške družbe ali občestva izverženi. Cesar Napoleon ni bil sicer naravnost po imenu imenovan, ampak le kakor pospešnik vsih roparij zapopaden, ki so jih nad sv. rimskim stolom storili. Prihodnjo noč je bil ta razpis na navadnih očitnih krajih nabit in je Francoze in Rimljane napolnil s stermenjem, de bi djal, oterpnili bodo.

Ko so se nekoliko osópli, se niso več opotavljali, dopolniti, kar so že davno žugali in bili sklenili. 4. maliga serpana poglavar Miollis generala Radet-a pokliče in mu naznani, de je njega odmenil, ta sklep izpeljati, namreč: še enkrat papeža nagovoriti, de naj svoje države prepusti, ako pa se brani, ga s kardinalam in državnim tajnikom Paka-m (Pacca) pri ti priči vjetničiti in odpeljati. Radet zoper to povelje to in uno ugovarja: de se kaj taciga brez viksih pisanih ukazov in zlasti brez zadostniga vojaštva ne da izpeljati. Miollis mu odgovori, de še tisto noč (4. — 5. mal. serp.) bo prišlo vojaštva kralja Murata iz Neapela v Rim, in res je prišlo tisto noč 800 vojakov v rimsko mesto. Potem takim je Radet naredil osnovo, kako bo dognal sklenjeno nasilstvo, je 5. mal. serpana zvečer vojaške glavarje k sebi poklical ter jim povelja dal. Ob 10 so bile odločene trume na tergu pred cerkevjo 12 ss. apostelnov in tam blizo postavljene, de bi od ondod proti bližnji kvirinalski dvorani se podale, kjer so sveti Oče stanovali in so vsak dan pričakovali, de jih bodo vjetničili, odkar je bil preklicen razpis oklican. — General Radet je dobil od poglavarja Miollis-a, kakor je tirjal, pisano povelje, de naj papeža in kardinala Paka vjetniči in v Florencijo odpelje. Enajsta ura bije; vse je pripravljeno; tudi mostove čez Tiber je dal poglavar z vojašino obstaviti, zveste Prek-tiberince odverniti, de bi ne mogli svetimu Očetu v pomoč priteči.

Ob eni čez polnoč, po uri na Kvirinalu, je bil odmenjeni trenutek, to grozovito djanje pričeti; posebna okoliščina pa je izpeljavi pomudo napravila. Zvedil je general, de neki častnik papeževe straže biva v turnu ob velikih vhodnih vratih pri Kvirinalu, tako vsako noč do

zora. Čakajo torej, de na turnu čujoči častnik odstopi, in potem — ob dveh in 35 minutah čez polnoč da Radet znamenje. Zdaj spleza 30 vojakov čez vertni zid pri velikih vratih za pekarijskim zidom, de bi prézali pri izhodih iz tega dvora in pri podzemeljskih hodiših ob oglu kapele; 25 družih je bilo pri malih vratih, ki so doli v Lavojo deržale. Obrist Siry se je s 50 vojaki splazil skoz okno prazne stanice v sredo poslopja, ki se je s Kvirinalam stikalo, in v katerim je stanovalo naj več del služabnikov sv. Očeta. Sam zase pa je bil Radet sklenil, s 40 vojaki od naj bolj zunanjiga konca Datarije (nekiga papeškiga vrada) na turn splezati, in od ondod v stanovanja vdreti; ker so se pa lestve (fojtje) zlomile, je skušal skoz vélike dvorne vrata. Ta čas je bil že obrist Siry prišel v veliko dvorno dvoriše. Papeževa švajcarska straža roparje spazi in začne klicati: K orožju! izdajavci so tukaj! in vleči za zvonce pri kapeli. Radet, ki je od zunaj vris zalisal, skuša male vrata razbiti, kar pride Siry in mu sam odznotraj vrata odpre. General zdaj vse trume zedini, kolikor jih je mogel skupaj spraviti, se vstopi pred nje in koraka proti množici ljudi, ki so bili zadej na dvorišu na strani in se je zdelo, de se hočejo ustavljati. Ko je bila ta množica razkropljena, gre Radet v stanovališča in pride v tronsko dvorano. Tukaj najde papeževo švajcarsko stražo, s stotnikom vred 40 mož, močno oboroženih in v dobrih redu. Reče tem vojakom, de naj orožje odložé, kar se je precej zgodilo, ker so že poprej imeli k temu ukaz od sv. Očeta, ako bi se kaj taciga prigodilo. Radet stopi naprej, gleda krog sebe in ob levi na koncu precej tesniga mostovža spazi stanico, kjer je luč gorela in so ljudje stali, in gre tje z nekaterimi vojaki. Kaj se je zdaj tamkaj godilo? Kardinal Paka takole naznanuje:

„Ko me je moj strežnik zbudil in mi naznanil, de so Francozi v dvoru, hitro hitro vstanem, grem k oknu in vidim kup oboroženih ljudi s prižganimi baklami v rokah, ki skoz verte leté in vrat išejo, de bi v stanice vrinili... Okna so s sekirami pobili, so prederli in tekli k velikim vratom de bi precej velikomu številu soldatov v véliki dvor odperli. Pri ti priči pošljem svojiga stričnika, Janeza Tiberja Paka, de naj gre sv. Očeta zbuditi, kakor smo se bili dogovorili, ako bi se po noči kaj posebniga dogodilo, in kmalo sim tudi jest v nočni suknji k njim tekati. Papež vstane s prav posebno jasnim duham, se obda s svojim oblačilam, z mozeto (neko obratno obleko) in pride v dvorano, kjer je imel navado k zasliševanju sprejemati. Tamkaj smo se zbrali, kardinal Desping, jest, nekteri prelati, ki so v dvoru stanovali, in nekteri koncipienti in vradniki državnega tajništva.“

„Napadniki so ta čas vrata pri stanicah s sekirami prebili in so poslednjič prišli do vrat dvorane, kjer smo bili s svetim Očetom. Rekli smo vrata odpreti, de bi večji nepokoj in združbe odvernili. Zdaj se papež vzdigne s svojiga sedeža, se vstopi pred mizo skorej v sred stanice, in midva kardinala ob stranéh Njih svetosti, eden ob desnici, eden ob levici; prelati in vradniki pa ob nama. Ko so bile vrata odperte, stopi nar prvi noter general Radet, vodnik vsiga početja; spremljali so ga nekteri oficirji, veči del od žandarmerije, in dva ali trije rimski puntarji, ki so vojake pri napadanju dvora vodili in vladali. Radet se vstopi svetimu Očetu nasproti, drugi pa ob njegovih stranéh. Nektere minute je bilo vse tiho; gledali smo se nasproti vsi omočični, nobeden ni besede spregovoril ali se ganil.“

„Poslednjič reče Radet ves prepaden v obrazu in z derhtečim glasom besede s trdam pobirajoč, *) de ima neprijetno in mučivno povelje; ker je pa cesarju zvestobo in pokorsino prisegel, de se ne smé dolžnosti odvezovati, de

*) Ko je bil pozneje general vprašan, zakaj de je bil vprico papeža tako zbežan, je odgovoril: „Kaj hočete? Po ulicah, po strehah, po stopnicah in pri švajcarski straži je šlo vse dobro; ko sim pa papeža zagledal, se mi je tisti trenutek prikazalo moje prvo Obhajilo.“

bi tega povelja ne spolnil, in de mora papežu pri ti priči v cesarjevem imenu napovedati, de naj se časnimu viksimu gospostvu nad Rimam in cerkveno državo odpove; ako bi se tega Njih svetost branila, ima povelje, jih k generalu Miollis-u peljati, ki bo povedal kraj, kamor so odmenjeni.“ —

Brez nar manjši zaderge odgovori papež nekako s temi le besedami: „Ako menite, de morate take cesarjeve povelja spolnovati, ker ste mu zvestobo in pokoršino prisegli, pomislite, kako moramo mi terditi pravice svetiga sedeža, ker smo s tolikimi prisegami nanj navezani. Mi ne moremo odjenjati, ne dati, kar ni naše; ne moremo, ne smemo, nočemo! Svetna višji oblast je Cerkvina, ne naša, mi smo le njen hišnik. Cesar naj nas na kose razterga, tega vender ne bo nikoli od nas dosegel. Po vsim, kar smo zanj storili, nismo pričakovali, de bo tako z nami delal!“

„Vem,“ reče general Radet, „de se ima cesar Vam za veliko zahvaliti.“ „Za več kot Vi veste,“ odgovori papež s prav živim glasom, in potem nadalje tako le govori: „In ali moramo sami iti?“ General odgovori: „Vaša svetost zamore svojiga ministra, kardinala Paka seboj vzeti.“

„Jest, ki sim bil vstric papeža, precej vprašam: „Kaj mi zapoveste, sveti Oče? Smem li čast imeti, Vas spremljati?“ Ko papež nato odgovori, de, poprosim, de naj smem v sosednjo sobo iti. Dva žandarska oficirja me spremita, ki sta se vedla, kakor de bi hotla stanovanja ogledati, in jest sim oblekel svojo kardinalske obleko z roketam (koretjem) in mozeto, ker sim menil, de bom Njih svetost v dvor Doria spremit, kjer je general Miollis stanoval. Ta čas ko sim se napravljaj, je papež lastnoročno zapisoval svoje ljudi, ki je želel, de bi ga spremljevali, in je imel pogovor z generalom Radet-am. Med drugim so mi pravili, ko je papež v svoji stanici nekaj v red deval, de mu je Radet rekel: „Naj se ne bojé Njih svetost, nobene reči se ne bo kdo dotaknil,“ na kar mu je papež odgovoril: „Kdor svoje lastno življenje zaničuje, še veliko manj cene prilastuje rečem tega svetá.“ Radet bi bil rad vidil, de bi bil papež oblačila oblekel, po katerih bi ga bilo manj poznati, pa ni imel serčnosti, mu to reči.“

„Vernivši se sim vidil, de so ga že bili posilili oditi, in še hišnikom niso pustili, kaj malo perila zvezati, de bi se na potu preoblekel. Grem za Njih svetostjo; in oba, od žandarmov obdana, težavno greva čez podertine razbitih vrat doli po stopnicah. Šli smo čez veliko dvoriše, v katerim je bila postavljena francoska vojna in Šbiri (policaji). Pri velikih vratih je čakal voz generala Radet-a; zunaj na tergu je stalo veliko v red razverstenih trum, ki so pred kratkim bile prišle, in sveti Oče so njim in rimskemu mestu podelili blagoslov. Zdaj rekó nar pred papežu v voz, potlej pa meni. Na strani, kjer je sedel papež, so bili okna zabiti. Neki žandarm nato oboje vrtica s ključem zaklene; general Radet in neki Cardini iz Toskane, stražni mojster, se vse-deta na kučarjevo mesto in ukazeta voziti. Do velikih dvor-nih vrat so šli za nami nekteri prelati, koncipienti, vradniki držav-niga tajništva in več naših sluzabnikov, ki so bili od strahu skor zvun sebe. Ni jim bilo pripušeno, nas spremiti, še vozu se ne približati. Namesto pota do dvora Doria so zavili proti „Porta Pia;“ prejden tje pridemo, so obrnili pri cesti, ki pelje k „Porta Salara.“ Zunaj tih vrat krenejo krog mestniga zida do „Porta del popolo,“ to je, narodovih vrat, ktere so bile zaperte, kakor vse druge mestne vrata. Ko smo se ob zidovih tje peljali, smo srečali več konjniških oddelkov z golimi sablami, in Radet je njih poveljnikom dajal ukaze s takim zmagovitim obrazom, kakor bi bil pridobil veliko zmago.“

„Zunaj narodovih vrat so bili poštni konji, in v tem ko so jih vpregali, je papež prav pohlevno generalu Radet-u očital laž, ko mu je bil rekel, de ga bodo k generalu Miollis-u peljali, in se je pritožil čez silo, de mora Rim zapustiti, brez spremljavstva, in brez vsiga, le s samo

obleko, ki jo ima na sebi. General je odgovoril, de jih bo spremljavstvo, katerih imena so njih svetost v dvoru zapisali, kmalo doteklo in vse potrebno seboj prineslo; in tisti trenutek je zagnal žandarma do generala Miollis-a, ga poprosit, de naj pospeši odhod tega spremljavstva. Potem je meni rekel, de je kaj vesel, ko se je njegova naloga tako mirno zveršila, in ni bil noben človek ranjen. Odgovoril sim mu: „Smo bili mar v terdnjavi, de bi se bili mogli braniti?“ — „Vem,“ je rekel, de ste, Vaša svetost, povelje dali, nobeden naj se nikar ne ustavlja.“

„Kmal potem me papež vpraša, če sim kaj denara seboj vzel. Rekel sim mu: „Vaša svetost so vidili, de sim bil v Vaši stanici prideržan, in mi ni bilo dopušeno, v mojo sobo iti.“ Izlečeva pa svoje denarnice in pri nar hujšim prežaljenji in serčni bolečini, v katero sva bila zatopljena, bivši Rimu in njegovimu dobrimu ljudstvu odtegnjena, se vender nisva mogla smeja zderžati, ko sva našla v papeževi mošnjici „papeto“ (kacih 20 kr.), v moji pa tri „grosi“ (kacih 15 kr.) Papež in njegov minister sta tedaj po apostoljsko na pot šla in po besedah Zveličarjevih: Nič nikar na pot ne jemajte, ne kruha (nisva ga nič imela), ne dvéh sukenj (nisva imela drugih oblačil, razun kar sva imela oblečeniga, in še te so bile kaj nepripravne, ... tudi ne ene srajce k preoblečenju nisva imela), tudi ne denara (razun 35 bajokov). Papež je pokazal „papeto“ generalu Radet-u, rekoč: „Od vsiga našiga državstva je to le vse, kar imamo.“ (Dalje nasl.)

List iz Skadar-a

do v. č. O. Jožefa Stevani-a, iz Jezusove družbe v Feldkirhu od njegoviga brata v. č. O. Kajetana.

Prečastitljivi Oče v Kristusu in predragi brat!

Naše popotvanje je bilo prav prav posebno blagoslovljeno od Boga. Ob času, ki je bil nar bolj nasprotin za popotovanje po suhim in po vodi in v katerim so se nekatere barke razsule in velike nadloge zgodile, nam je hvaljeni Bog dodelil teh malo lepih dni v sušcu za popotvanje, tako de bi bil težko tako srečno, mirno, in ako hočete tudi veselo popotvanje dosogel v drugim dobrim letnim času. Imeli bi bili odrinuti iz Benedk neko saboto v jutro; misleč pa, de v saboto noben parnik ne odhaja proti Albanii, smo tam ostali do torka. Pa ravno prav, v tem ko smo mi bili v Benedkah, so bili tri dni viharji na morji, in mi bi bili v nevarnosti. V torek zjutraj smo s hrepenčim srcem proti Terstu odjadrili. Vreme se je zlagama popolnoma vpokojilo; na tem 6 urinim potu nisim nič družiga terpel razun kaj maliga morske bolezni; iz Tersta do Albanije pa me ni nič več napadlo, ker imeli smo vedno pokojno morje. Ali kolike nevarnosti smo se bili ognili! Parnik se je po navadi mogel kakih 6 ur muditi v kurzolskim zavetišji, kacih 60 milj od Raguze; dospeli smo tje o poli petih popoldne; obed smo bili odložili, de bi ga na suhim v večim pokoji vzili. Kar neprevidama vodnik na barki dá razglasiti, de naj berž ko je moč gredó dalje proti Raguzi, ker se zlo bojé, de hudo vreme nastaja. Oddamo tedaj in prejmemo pošne liste, in precej dalje brodarimo, in dosežemo zavetiše krog polnoči; pol ure pozneje zdívja strašin vihar, ki je terpel celih osem dni in storil dosti nar hujši škode in veliko bark razsul. Jest pa sim tukaj bival devet dni v nar lepšim pokoji v našim sobivališu v Raguzi in sim pričakoval, de vihar utihne in kak parnik pride. Iz Raguze smo v poldrugim dnevu srečno prišli v antivarsko pristaniše, prvo mesto v Albanii, podverženo otomanskimu cesarstvu. Imeli smo še en dan ludiga popotvanja po suhim. Prijazno smo bili sprejeti od poročniškiga opravnika, v eni uri prevedeni s konji in vradniki, ki nam jih je bil pripravil, in podamo se v znotranje mesto Antivari, ki ima podobo pušavske gorske vasi in je razpočezeno okrog in ob verhu neke pečine. Šli smo k viksimu škofu Poten-u, in tamkej smo prenočili. Mesto ima turske

prebivavce; vikši škof v mestu in po škofih nima nad 3.000 katoličanov. Njegovo poslopje je kakor majhna in revna bajta ubožniga duhovna v hribih. Čez tri sto let tamkej ni bilo cerkve; pretečeno leto so jo zidali, vso na stroške nadvojvoda Maksimilijana, potem ko so bili premagani vsi zadržki od strani turkov, ki so razdraženi nasprotvali. V večer in noč, ko smo bili pri vikšim škofu, je bilo prav hudo vreme, siln veter, germenje, šumenje vode; tako tudi zjutraj ko sim maševal.

Ko po sv. maši konji in vodniki pridejo za popotvanje v Skadar, se neutegama zvedri, in tako smo v ne več kot 10 urah z Antivara jahaje dospeli v Skadar. Gorjé nam, ako bi bili na takim potu imeli gerdo vreme! Ne more se drugači popotovati kot jezdé; poti se ne poznajo, vedno se mora prestopati čez potoke, puste kraje, gori in doli itd.; sreča, de vajeni konji so dobro vedili stopine vmérjati in se nikoli ni kateri spotaknil. Ne more si človek misliti, kako grozno je tako popotvanje, razun kateri skusi.

Poslednjič pridemo v Skadar. Mesto ima kacic 36.000 stanovnikov, in neki 12.000 je katoličanov, drugi turki, razun kakih 2 taveznt ločenih grekov. Le 2, 3 leta je, kar smejo katoličani prosto svoje verske opravila zverševati; poprej so bili polčtetert stoletij, to je, od prihrumenja turkov, kakor v divji sužnosti. S pomočjo poročnikov 4 velikih vlad evropskih so pretečeno leto dosegli pravico, praznike praznovati in posvečevati kakor po katoliških deželah; torej je sultan zapovedal, de se je na sredo prestavil veliki terg tega mesta, ki so ga imeli sicer ob nedeljah. Verh tega je dovolil z vikšim ukazam, de zamorejo imeti očitno cerkev, kar je bilo poprej oistro prepovedano, in se je mogla Božja služba opravljati skrivaj v osebnih hišah. Lansko leto so pričeli zidati veliko cerkev, in so napravili veliko slovesnost z dan, ko se je postavil vkladni kamen; bila je pričujoča silo velika množica ljudstva, paša sam je bil prišel z vsim svojim blišem, in on sam — povabljen od v. č. škofa — je postavil prvi kamen; za njim pa čveteri poročniki velikih vlad. Zdaj imamo mi katoličanje tukaj veliko prostost, smemo hoditi svésto in varno med turki, oblečeni kakor nas je volja — brez strahú; le 2 leti nazaj pa — gorjé mu, kdor bi bil imel duhovsko znanje, ali de bi bil spoznan za kristjana! Ni ga bilo dneva, de bi ne bilo poboja in izdajstva. Naše semenise je preskerbljevano od propagande v Rimu in od avstrijskiga cesarja. Cesar je dal že 8 taveznt gold. za zidanje, in še nadalje od Njega upajo, in nadalje je blagovolil besedo dati za 3200 gold. na leto. Namen semenisa je, do- briga in obilniga duhovstva za sedmere škofije v Albanii izrejati, ker so naj silniši potrebne evangelijskih delavcov. Zidanje še ni dokončano; O. Neri se je podal na Lasko, de bi dobil denara ter zamogel bolj hitro dozidati, in de bi se plačalo čez 50 taveznt frankov napravljenih dolgov. Za ta čas prebivamo po ptujih hišah. Jez sim pri gosp. Haquard-u, francoskim poročniku, in učim eniga njegovih vnukov, ki ga je poklical iz sobivališa Ludovika velikiga iz Pariza, de bi ga izročil našimu vodstvu kakor rejenca v sobivališu, nar pred ko se bomo mogli vanj vseliti. V hiši, ki je sosednja z uno gospoda poročnika živim v 2 stanicah ves ljubi dan z mladenčcem, ki se uči za tretjo latinsko šolo...; verh tega hodim učiti tudi 10 albanskih klerikov ali pripravljancev za duhovski stan. Zastran hrane hodim po dvakrat na dan z mladenčcem k mizi gospoda poročnika, kjer prav olikano, spostljivo in ljubeznjivo z menoj delajo. Govori se le francosko, živi in dela se le po francoski šegi, tako de se mi zdi biti bolj na Francoskim kot na Albanskim. V svoji stanici sim si napravil lepo kapelo s pregradami, in tamkaj berem sv. mašo. Tukaj povsod mašujejo po osebnih hišah; ob nedeljah in praznikih pa na polji, naj si bo lepo ali gerdo vreme, je tamkej sv. maša in pridiga za vse ljudstvo.

Mesto je ob iztoku Bojane iz jezera, ki na severnim zahodu loči Černogoro od Albanije; prav na blizo okoli je

vsa s hribi opasano, dva hriba celo iz mesta kupita, na enim zmed nji je grad, ki paša v njem atanjuje. Vse hiše imajo eno samo gornje stropje in so slabe, vsaka z vertam je od zidú obdana; pota so kakor posušeni potoki; de bi se človek ne oblatil ali de bi se ognil vode, ki so je polne pota ob deževnim času, je ob strani zvišana steza iz velikih kamnov, pogosto slabo vloženih. Polja na okrog niso obdelane; sem ter tje se vidijo granati, oljke, pomorance, lorberi in dišeče zeli. Ako bi ljudstvo ne bilo leno, bi lahko dobivalo lastno bogastvo v lastni zemlji... V listopadu je zmiraj deževalo, od grudna do zdaj imamo prav prav lepo vreme. Tukaj to leto še nismo vidili snega; nar večí mraz je dosegel 6. stopnjo pod ničlo. Zdaj se začénja obnebjé topliti in znati je, de se bližamo spomladi. Pod oknam moje stanice je pomoranča na prostim v zemljo vsajena, visoka do hišne strehe, in se je brez vse skerbi pretečeno zimo dobro ohranila. —

Tukaj je veliko Lahov, velik del begunov; povsod gorvé ali saj umejo laško. Verh posebejnih laških šol so tudi 3 očitne, ki jih ohrani avstrijski cesar z 2.200 gold. na leto in imajo 3 svetne učénike. Mesto je dolgočasno, ne vidi se solnčna, ne kaka očitna ura. Ni ga zvona, hiše so vse raztresene in ločene med seboj, z zidovi obdane, povsod je tihota, ktero le sam hodža, turški duhoven, moti; ki zjutraj, zvečer, opoldne in sredi-popoldne — štirikrat na dan stopi na visok pil mošeje (turske molivnice) in z velikim glasam poje in vabi turke k molitvi; tako delajo vsi hodži vsake mošeje, katerih se šteje nad trideset. Vso dolgost ob cestah v voglih sem ter tje in pri mošejah so turske pokopalisa s kamni na grobih, okinčanih pogosto s turbani (turskimi glavnimi pokrivali), ako je bil rajnki v Mekki svoje žive dni. Jez še bolj kot druge čase za Vas molim in mašujem, — v saboto vselej; molite tudi Vi zame.

Nektere iskrice.

zapisal J. B.

Kakor starši, tako radi otroci.

Nekiga dne so stari raki zbor imeli v katerim se posvetvajo, kako svoje mlade preučiti, de bi prav hodili, za glavo naprej, ne pa nazaj, kakor nobeden, razun njih in njih starih od nekđaj. Sklenejo v tem zboru stari raki, kar bode de bode, — mladiči se morajo v hoji in v plavanji preučiti, če še toliko truda stane. Zdaj tedaj na delo! Stari rak vzame svojiga mladiča in ga pelje počasi po jezeru, mu noge prestavlja in ga vadi z glavo naprej plavati. Po dolgi vaji misli rak starec, de je njegov mladič preučen in bo za glavo naprej plaval, kajti že do srede jezera sta jo pribredla. Tedaj mladiča samiga pustivši, smukne starec po stari šegi ritinsko nazaj, mladič pa — ravno tako za njim!

Kristjanski starši, ako bote vi v kersanskim življenji kot raki napéno, ritinsko hodili, vedno naukam svete vere nasproti prevzetni, ošabni, togotni, opravljivi, krivični, lakomni nečisti, požrešni, preklinovavski: bote težko svoje otroke bolje zredili, nar raji se bodo vaše stare šege deržali.

Majhna iskrica napravi velik ogenj.

Dva pastirja na planini zvečer svojo živino v ograjo soženeta in se zraven nje pod jasnim nebam na tla vležeta ter lepo nebo in brezštevilno množico zvezd ogledujeta. Na to pravi A: Hotel bi imeti tako velik travnik kakor je to nebo nad nama; B pa pravi: Jest bi pa hotel toliko ovec imeti, kar je zvezd na nebu. A: ga zaverne: Butec, kam bi jih pa gual? B: V tvoj travnik. A: Jest bi pa tebi drugo pokazal! B: Je! koga bi mi mogel neki ti narediti. A: Bi že vidil. B: No le poskusi! Na to se začneta kavšati, pras-kati in tako hudo tergati, de sta bila vsa kervava!

Koliko krat pride iz majhne norčije prepír, velik krég, pretep in celo poboji, ker eden drugimu noče prijenjati.

Beži od prepiravcov in besedovavcov berž v začetku, de je ne boš skupil in kervavih tepk zdravnikom skazoval.

Kako mir ohraniti.

Dva pušavnika živita dvajset let v eni celici skup, in tudi le en sam krat se nista kaj sporekla ali zbesedovala. Po tem vender A pravi: Dvajset let že skup živiva brez vsiga kregú, dajva se enkrat skregati, kakor se drugi ljudje radi kregajo. B: Kako bi se moglo to med nama zgoditi. A: Poskusiva, morebiti bo le šlo. Glej, jest bom tole desko na sredo celice med naji na tla položil ter porečem: To desko mi ti pri miru pusti, je moja, ti pa reci: zakaj? sej je moja; jez pa porečem: moja je, ne tvoja, in tako se bova že skregala. B: No le naredi tako. A prinese desko ali dilico, jo položi na sredo celice na tla ter pravi: Pusti mi le pri miru to le desko, je moja! B pa pravi: Če je tvoja, jo pa le vzemi! Tako je bilo vsiga konec, nista se mogla ne zbesedovati in nič ne skregati, ker je B prece prijenjal.

O ko bi ljudje hotli eden drugimu berž prijenjati in prizanesti, koliko bi bilo manj kregú, jeze, sovraštva, tožb in pravd. Eden družiga butaro nosimo, de bomo zapoved kristjanske ljubezni do bližnjiga spojnili, in kot otroci eniga Očeta v nebesih v miru na zemlji živeli.

Kaj pa to pomeni?

Ko je 6. dan velciga travna letas v vasi Z... gorelo, se vtik hleva, komaj seženj preč stoječe leseno, z oljnatimi barvami prevlečeno znamenje križaniga Jezusa ni vnelo, desiravno ga nihče ni branil, ker je bil tisti hlev berž od začetka ves na enkrat v ognju in so komaj živino izgnali. Tudi drevje okoli znamenja je bilo zelo osmojeno.

Ali se to kaj spolnuje?

Pred dvema ali tremi leti, ne vem prav dobro, gre neki Krajec na Koroško in tam gori naleti na potu stariga moža, kateri mu žalostno zdihovalje tako-le prerokuje: Še dve leti bo dobro, potem pa ne bomo več čakali dobriga. Strela bo napravila veliko pogoriš, in sicer bo oženj veliko požarov napravljaj. Vojska se bo vnela, in vojake bojo od vasi do vasi preselovali. Vojska bo pa štirideset let terpela.

Če bo tako, že ne bomo mogli pozabiti, de je zemlja dolina solz, bo le treba z vso silo za boljši stanovanje si skerbeti; tode ne na zemlji, marveč v nebesih.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Dunaja. V 272. listu dunajskiga vradniga časnika „Wien. Ztg.“ se bere sledeči opomin vsem vredništvam avstrijskim: „V dunajske časnike, pa tudi v časnike drugih dežel našiga cesarstva so se že večkrat taki notranje zadeve obsegajoči oglasi vrinili, kateri popisujejo početja, ki niso postavne in izvirajo od oseb, ki si brezoblastno prilastujejo pravice skupšin (korporacij), in tako se take reči razglasijo po širokim svetu. Kakor cesarska vlada nima namena, braniti odkritoserčne pa pravične besede v časnikih, ali prepovedovati, de bi se ne naznanovalo, kar se je sem ter tje dogodilo, ravno tako pa mora pri tem obstati, de ali same po sebi ali po obliki nepostavne tirjatve ne služijo za šuntanje, in de se v takih zadevah napravljene prošnje, pisma ali drugi enaki spisi ne ponatiskujejo od besede do besede in tako ne razširijo po svetu. Vlada pričakuje tedaj od domoljubnosti, ki veliko večino domačih časnikov navdaja, de bojo vredništva porajtale ta opomin, ter ne bo sile treba, s katero bi se moglo vsled tiskarne postave terdovratno razglasevanje takih nedopuštenih reči zatreti.“

Z Nemškiga. R. Naš „gemüthlich“ svet je ves navkiško zbobnel. Potegnila je opanljiva sapa in kakor premakljive veterneke v zračnih visavah je vsim glave zasukala. Kakor bi čemerni jesenski obraz ne bil resnična podoba tesnih političnih in socialnih zadov zdergetanih ljudstev, temuč bi posevalo ugodno pomladansko solnce in bi po zemlji

klile zgolj nebeske cvetice zadovoljnosti, miru in veselja, se ljubimu svetu prizdigujejo gibčne pete in znanljiva slavnost neskončin imenik vsakorsnih veselje hitavno tira na dan. „Schillerfeier!“ to je tista čudovita moč, ki nemškiga, kakor pravijo možatiga rodú majhne in velike duhove brez milosti v vertoglavo gonbo vihra; ki je vredna, de bi jo vsakdo tudi katoličan in Slovenec zaregistriral v spomin in prevdar, ker je po sprevidnih mož razsodbi popolnoma dete našiga časa, in vse njegove znamenja na sebi zedinja. Akoravno je Schiller ljubljeneec Nemcov, je vender pregnano praznovanje njegoviga rojstniga dne skoraj le izvirrek sprideniga humanizma, povelicevanje dodelaniga indifferenzizma in goliga nejeverstva. Modrujejo sicer, de se v teh slovesnostih „der Edelste der Schwaben“ ne slavi kakor kristjan in človek; ampak kakor pesnik in pisatelj; ali taki izgovori so zbloda sami v sebi in le tisti plitvi protestantizem, ki je katoličana in človeka zatajil, utegne s tacimi prizami nespremišljenec po obrazu pisati. Nikdar bi ta zbobnelost tako visoko čez meje zdraviga uma ne pljuskala, ko bi se ravno dan današnji krivopotnemu humanizmu in njegovi tovaršii tolikanj kadila ne nažigalo; krivopotnemu pravim, zakaj vsak humanizem ni zametati in praviga je še cerkev zmiraj v svoje zavetje sprejemala. Latinske besede namreč humanus, humanitas itd. *) zaznamvajo človeško bistvo nasproti živalskemu in njegovo razcvetenje v soglavje dušne in pravne izobrazbe. Tedaj nam je humanitas viši izobrazenje duha in serca in njegovo jako skazovanje v besedi in djani; in humanizem bomo imenovali učenostno in zrejno (pedagogično) osnovo, ki humanijo namerja. Po poglavitnim humanizem terdi, de so klasični jeziki in slovstva Gerkov in Latincev nar boljši pripomoček za duševno izobrazevanje, in de mora njih priučevanje priprava biti za vsako viši storivnost v teoretičnim in praktičnim življenju. Ti izrazi so se sicer skovali proti koncu srednjiga veka, ali humanizem je živel po svojim bistvu še v klasični starodavnosti in se je vseskozi ohranil do današnjiga dne, akoravno je bila njegova podoba drugačna v starih in kersanskih časih, drugačna spet v 16. in 19. stoletju. Njegova različenost se je kazala nekoliko v razni spremeni humanije, nekoliko pa v razni metodi njegoviga pospeševanja; — pri enacih pripomočkih sta se raba in namen vedno spreminjala. Pri Gerkih je bilo v učenje klasičnih pisateljev, zlasti pesnikov, združeno s slovniškim in govorskim urjenjem, vse intelektualno, moralno in versko olikovanje stavljeno, zakaj njih pesmi niso bile samo izvrstni izdelki pesništva, ampak tudi poglavitni viri za narodno verstvo in pravstvo. Če so toraj Rimljani gerske pisatelje rabili podučevaje svojo mladost, in so kasneje tudi domače privzemali, je morde narodnost o tem terpela, humanija pa gotovo pridobila. Če pa kersanske ljudstva ravno tako delajo, se to le v škodo tiste humanije utegne zgoditi, ki jo hoče kersanstvo, in le tistim vseč biti, katerim človeška od kersanske vere postavljena namemba ni ne nar vekši, ne prava; ki v starinskim paganstvu prikazni zgolj človečnosti občudujejo in ajdovske klasike ko nepresegljive učnike vsiga resničniga, dobriga in lepiga povzdigujejo; ni pa treba opominjati, de tak humanizem kersanstvu naravnost nasprotuje (of. Wetzer). Latinski in gerski klasiki v kersanski dobi veljajo le ko doveršeni pisateljski zgledi, so tako rekoč vlti kalupi človekove formalne izobrazbe, in le v tem oziru je cerkev njih učenje priporočevala, ter jih rabila ko podlago viši moralno in intelektualne omike; ob inakim ravnanju pa se vnanja olika na visave vzdiguje, in duševno življenje globoko zapada. Velikanska zanikavna krivovera v 16. stoletju, ki je vso pozitivnost in višji veljavnost spodnesla in je omahljivi človeški um nad cerkveno od sv. Duha razsvetljevano učenstvo povzdignila, je tudi v tej zadevi veliko škodovala, kakor je rekel Erazem Roterodamski: Ubicumque regnat lu-

*) Slovenskih imen nočem kovati, ker jih je gotovo slovar na naklo djaj, ki ga pa nimam. Pis.

therismus, ibi litterurum est interitus. Klasične po natori pripomožne véde so bile na tron postavljene, in zatoraj so pravo stezo zgrešile. Dandanašnji humanizem, urezan po krivoverskim duhu, je po teoretični in praktični plati čista podoba modroslovskega veka in úmarsko-zanikavnega zračja, v katerem se je porodil. In kakor tudi so različne njegove prikazni v znanji in djanji pri posameznih njegovih vernikih, se utegne vendar sploh reči, da je njegova razmera proti kersanstvu drugačna, kakor v pretečenih dobah. Ako-ravno ne zmiraj in povsod sovražno nasprotvanje, je vendar večidel znimarno vstricovanje, in humanisti se nikakor ne anajo, humanijo za kaj kersanskim duhu inakoverstniga in nadviseniga razglašati in ji za izobraženiga človeka tako imenitnost prisvojevati, kakor jo ima kersanski nauk za prostaka. V taki obliki humanizem po šolah gospoduje. Jezikoslovstvo se samo zase verši, in si je, kakor Nemec pravi, Selbstzweck; klasikov zastarane ideje se ne obravnujejo objektivno, ampak se v subjektivnost predelujejo, zlasti verske in modroslovske. Ali dokler se bo nad lepo obliko klasikov, zlasti sihdobnih, prezirala zmota in strup, in se bo učencem una hvalisala, ta ne popravljal, se bomo tudi primernih nasledkov zastoj ogibali. Zatoraj se ni čuditi, ako pri sedanji slovesnosti marsikake berce iz časnikov v kat. cerkev in v pozitivno kersanstvo leté, akoravno nobeden teh dveh burovitim aranžirjem napotja ne dela. Kdor toraj ni zgrešil pomenljivega molčanja katoličanov in njih natihami zdihovalja, ker bi zastoj z očitnimi ugovori hudourniku nasproti veslali, kdor verh tega pomisli zoper-vanje krivoverskih celo pridigarjev semtertje po Nemškim, kdor je naposled bral od vladnih prepoved, zlasti officialno oviranje teh slovesnost v intelligentnim Berlinu, in kdor se marsikaj na tehta dene, bo sam od sebe spoznal, da je to čezmerno povelicevanje lepoznanjskega pisatelja žalostno znamenje nevarne bolehavosti človeškega duha, ki se kerčevito poprijemlje zapeljivih pozemeljskih veš, ker je varno pot večnih resnic in svojo edino pravo namembo zgrešil. Naš svet si kaj dopada v enakih poslih, in se premetava od eniga „parturiunt“ v drugiga. Sedanja slovesnost je debela ponova nedavno glasovitiga jezikoslovskega zhora na Dunaji, kamor so vrele glave iz vsih krajev sveta, in kaj so sklenili? Popravili so za povračilo obilnih potroškov en stavek v Tacitu in nekdo je velelavno svetoval, da se nek Platonov spis študiozam ne tradira zavoljo prevelikih kersanskih enakost. Ali pustimo to, da nas kdo med tince ne požene. Še po družih straneh to slovesnost ogledovati ni varno v tolikanj zavrelih sedanjih časih.

Iz Maribora 4. listopada. V praznik vsih Svetnikov se je začela dopoldanska slovenska služba Božja v semeniški cerkvi sv. Alojzija, in hvala Bogu! precej prvokrat se je obilno ljudstva sošlo. Popoldanska slovenska služba Božja pa se bo začela prihodnjo nedeljo, in zopet bodo naš neutrudljivi milostljivi knez in škof naši cerkvi čast in vernimu ljudstvu veselje skazali, ker so sklenili, sami skoz nekaj časa slovenske kersanske nauke imeti. Red službe Božje bo naslednji: O polj šestih po zimi in ob petih zjutraj po leti bo sv. maša, pred katero bo eden bogoslovcev četertiga razreda z vernim ljudstvom s prižnice juterno molitev, in med sv. mašo sv. roženkranc molil; pri vsakim poglavitnejšem delu sv. maše bo kratke molitve, in po vsaki skrivnosti kratko premišljevanje vverstoval. K koncu sv. maše bodo bogoslovci z ljudstvom vred lepo pesem pred pridigo „sveti Oče naš“ peli, in potem bo kratka pridiga, katero bodo v prvi polovici šolskega leta bogoslovci četertiga, in v drugi polovici tretjiga razreda navadno opravljali. Ravno tako bodo popoldan ob štirih pred in po kersanskim nauku bogoslovci z ljudstvom navadne pesmi peli in potem bodo litanijske s sv. zegnam. Namesto kersanskega nauka bodo od časa do časa posebne poučevanja za razne stanove (Standesunterweisungen). Kersanske nauke bodo opravljali v prvi polovici šolskega leta semenišni višji, v

drugi polovici pa bogoslovci četertiga razreda. — Mično in spodbudljivo bo za verno ljudstvo, vedno druge mlade gospode na prižnici viditi, bogoslovci pa bodo imeli pri tej priliki naj lepši djanske vaje v cerkvenim govorništvu, v opravljanji občnih molitev in v vodstvu splošnega petja. De se pa mladi gospodje za vse to zadosti zgodaj pripravijo, začnejo permerne govorniške vaje že v prvem bogoslovnem razredu, ktere se potem vse štiri leta nadaljujejo in vedno bolj doveršujejo.

Ne moremo pri tej priliki tudi zmolčati velikiga veselja, kteriga vsi duhovni tukaj v Mariboru imamo, in ga bodo gotovo ravno tako vsi duhovni cele naše in tudi sekovske škofije imeli, ko bodo zvedili, da so presviti cesar po želji našiga milostljivega kneza in škofa, prečastitiga gospoda Marka Glazer-ja, sekovskega duhovniga svetovavca konzistorialniga in pri zakonski sodnii, fajmeštra pri sv. Petru poleg Maribora, častniga korarja naše stolne cerkve izvolili. So namreč ta gospod izurjeni in skušeni v vsih verstah dušnega pastirstva; bili so perve leta svojiga duhovstva duhovni voditelj in spovednik v veliki jetnišnici v Gradcu, potlej dvorski kaplan in konzist. tajnik pri rajnim knezu in škofu Romanu Sebastijanu Zaengerle-tu, potem zavolj bolezni te službe oprosteni, spovednik v klostru bosih karmelitaric v Gradcu, in zdaj že okoli 18 let fajmešter pri imenitni fari sv. Petra poleg Maribora. Bili so od nekdanj naše škofije posebin prijatel, od tistiga časa pa, ko se je jelo prestavljenje škofijstva iz Koroškega v novo snovati, njen posebn in preveliki do-brotnik, in smem reči, eden nar prvih in močnejših stebrov srečne ispeljave tega težkega dela. Vsa priprava za to preselitev, bodi si v stoljni cerkvi v škofjim dvoru, ali v semenišu, je že čez tri leta tako rekoč edino na njihovih ramah slonela. Pri vsi svoji bolehnosti in veliki telesni slabosti so ves ta čas skoraj dan za dnevom v mesto hodili, od jutra do večera iz hiše v hišo tekali vredvat delo in trumo delavcev. In kjer se je drugimu človeku skoraj omotica delala, če je gledal gibanje delavcev, kakor mrav-liše veliko, in dela neizrekljivo razvleko, je ostalo njihovo serce vedno veselo, in pogumno so prezirali bolehnost, ktera jih je gostokrat v posteljo posilila; celo njihovo življenje je bilo prišlo v nevarnost. V nočeh brez spanja je snula njih bistroumna glava tiste prezale osnove, kterih izpeljavi zlasti v stoljni cerkvi se čuditi ne jenja, kdor koli je poprej poznal to zapušeno in začernelo cerkev. Ako se še zraven pomisli, da so vse te dela mogli doveršiti s silno pičlimi pomočki, in da so verh tega še marsikaj britkost prestali in grenkih besed preslišali in vendar pri vsem tem jim serce ni upadlo, — delali so namreč edino za Boga in sv. cerkev; — moramo reči, da dokler bo stala lavantinska škofija, se bo tudi ime tega moža po volji Božji z zlatimi čerkami zapisano bralo v bukvah njene zgodovine.

Tudi Slovenci vsih krajev se bodo nad to novico radovali. Ktera pobožna duša na Slovenskim namreč ne pozna imena: Marka Glazer, kteriga je tolikokrat v „zlatih bukvicah od Jezusoviga in Mariiniga serca“ brala? Izšolali so se sicer ta gospod še v tistih za slovensino težavnih časih, ko je mladeneč vse šole do bogoslovske prehodil, da v učilnici slovenske besede ni ne slišal ne pisal, ne bral, v tistih časih, ko je bilo moža, ki bi bil znal čisto slovensko pisati, skoraj težej najti, kakor na njivi deteljico s štirimi peresci. Pa jim vendar pri vsih teh jezikoslovnih zadržkih plameneca ljubezin do presvetih sere Jezusa in Marije tako dolgo ni miru in počitka dala, dokler niso unih dvojih bukvic poslovenili, da bi tudi serca vernih Slovencev vneli za presladko ljubezen do teh presvetih in preblazenih sere. Dolge leta so bile te dvoje bukvice edine voditeljici bratov in sester teh dveh bratovšin na Slovenskim, in njima gre hvala, da ste se ti bratovšini razširjale in lepo razcvetale skoraj brez vse druge podpore. Zato blagimu gospodu vsi srečo vošimo, in še dolge leta, in se

zahvalimo svitlimu cesarju in našimu milostljivimu knezu za podeljenje te visoke časti, s katero so nas gotovo veliko bolj razveselili, kakor serce tega moža, katero je že preobilo temu svetu odmerilo, kakor de bi ga še čast in hvala tega sveta razveseliti zamogla.

Z ravno tolikim veseljem smo pozdravili duhovni in z nami vsi prebivalci mesta drugo veselo novico, de so presvetli cesar po želji našiga mil. kneza in škofa izvolili v korarja stoljne cerkve prečast. g. Jožefa Kostanjevica, djanskiga svetovavca konzistorialniga in pri zakonski sodni, dekanjiskiga namestnika in fajmeštra v predmestni slovenski fari v Mariboru; moža, vsiga gorečiga za čast Božjo in duš zveličanje, čez vse gostoljubniga in v vsih rečeh postrezniga. Ker je z njihovim korarstvom tudi služba fajmeštra pri stoljni cerkvi sklenjena, se jih mestjani toliko bolj veselijo, ker so pred letom 1848 do 14 let že za duhovniga pomočnika in vikarja pri tej cerkvi služili, in si zaslužno ljubezin ter spoštovanje celiga mesta že takrat pridobili.

Prečast. g. Marka Glazer bodo 6., — preč. gosp. Jožef Kostanjevic pa 13. tega mesca od Njih milosti vmesteni.

Veselilo bo tudi lavantinske duhovne zvediti, de se bukve Proprium missarum et officiorum, po novih razmerah škofije naše predelane in pomnožene, že v natisu znajdejo v tiskarnici Ant. Kienreich-a v Gradcu.

Iz Celovca. Tudi kerški knez in škof v. č. gosp. Valentin v pastirskim listu svoje ovčice opominjajo k molitvi za papeža in pravijo: „Zopet dihtijo, kakor pred enajst leti, po posestvu sv. mesta, zopet se jim hoče skušati, desiravno jim je takrat spodletelo, sv. Očeta ali svojiga jetnika storiti, ali pa slepiga spolnovavca njih preklicanih namenov. V svoji stiski sv. Oče nič družiga ne prosijo razun naše molitve, ker so si svésti, de roka Vsigamogočniga ni prikrajšana itd.“

V Celovcu so bile 21. u. m. štiri zamurke keršene, ktere so ondote gospé Ursulinarice pred nekaj časom od v. č. g. Nikol. Olivieri-a v odrejo usmiljeno sprejele. Kerstili in potem med sv. mašo obhajali so jih mil. škof dr. Valentin Vieri.

Razgled po keršanskim svetu.

Katoliški družbi, severinska na Dunaji in središnji odbor v Lincu ste poslali sv. Očetu milovavni pismi. Severinska družba pravi med drugim: „Nagovor sv. Očeta razkazuje djanja, kterih nobeno katoliško serce ne more brez globoke žalosti in nejevolje slišati. — Nehvaležnost in nesramno izdajstvo, nar zaničljivši častilakomnost in dežel gladovna pohlepnost s hinavsko dvojezičnostjo in očitnim sovraštvam zoper Cerkev ob enim so se prederznile posvečene pravice apostolsiga stola božje-rožno zagrabiti, pravice, v kterih katoličanje vsih dežel spoštujejo brambo za prostost in nenatveznost ali samosvojnost cerkvene vladne oblasti. Rim je govoril. Otroci so slišali Očetov glas. Na to klicanje in opominjanje verni vsih krajev po sodbi svojih prečastitih vikših pastirjev naj gorečniši k Bogu molijo za brambo zoper cerkvene sovražnike“ itd. Njih ljubezen pa de jih tudi žene, te čutila očitno razodeti. Tudi društvo sv. Severina iz glavniga mesta velikiga deržavstva, čigar apostolski cesar sklep konkordata kakor svitel zlahtin kamen v svoji kroni nosi, naj se smé približati k papeževimu tronu, in Njih svetosti svoje mile občutke darovati. Na dve nepremakljivi zvezdi kakor močno tolažilo ta družba okó sv. Očeta obrača, namreč na besede: „Ti si Peter, in na to skalo bom zidal svojo cerkev, in peklenske vrata je ne bodo zmagale“, in na „nepretresljivo stanovitnost, s katero se Njih svetost naklepam hudobnežev zoperstavijo“. — Linški odborniki govore zaupljivo kakor otroci kočetu in pravijo med drugim: Kdo ne razume, kdo je tako berlav in bi ne vedil, de se dedina sv. Petra ne da raztergati, de bi se nešita obleka sv. matere kato-

liške Cerkve z njo ne stergala? ... Terno so prepričani z gotovostjo sv. vere, de peklenske vrata ne bodo nič premogle, — de Bog une preklicane, zanikarne možiceljne zasmehuje, — de naš Odrašenik živi in Jih bo rešil, — de premogočna Marija Devica, ktere lepota so z razglašenjem resnice od neomadežaniga spočetja presvitlo krono postavili, Jih bo kakor svojiga preljubiga sina na zemlji s svojim plajšem ogernila, varovala in Jim zmago dodelila; nar stanovitniši upajo, de bo sv. Peter svojo posest in Njih s sv. Michelam vred premočno branil; vse to dobro vedó družniki, ljubezen pa jih žene, ravno to tudi sv. Očetu, če tudi le s slabim — otročjim glasom razodeti itd.

V velikim zboru severinskiga društva 10. vinot. na Dunaji je dvorni svetnik Bus svetoval, de naj severinska družba odpravi pismo do središa nemških katoliških družb v Freiburg, v kterim naj razglasi slovesin upor avstrijsanskih in nemških družb zoper dotikanje rimske deržave. Pravi o ti priliki: stanovitno upamo, de katoliške vlade bodo verh narodopravne dolžnosti, po kterih je papeška deržava zagotovljena, to dolžnost tudi zato spoštovale, ker jih zapovedi sv. vere vežejo. — „Kath. Bl.“ k temu pristavijo: „Naj velikansk, splošin upor katoliške Evrope nasilnike sv. stola pripravi k spoznanju, de je vender za nje nevarno, dalje iti po poti, ki so jo nastopili, in dve sto milijonov katoličanov terno volji in prepričanju takorekoč v obličje biti. Vsako hudodelstvo prej ali slej svojiga maševavca najde, Božja bramba pa, ki že veliko sto let bdi nad svetnim posestvom rimske cerkve, se ji tudi zdaj ne bo pogrésala, in njeni protivniki bodo osramoteni.“

Ogerski kardinal prvostoljnik v svojim razpisu do duhovstva zastran britkost sv. Očeta pravijo med drugim od gerdih puntarjev, ki Laham svobodo obetajo: „Kdo bo svobodo ali prostost od tistih pričakoval, ki so hlapci pregrehe? Čezobilno kaže zgodovina, de taki lažnjivi bojevalci za prostost, berž ko moč v svoje roke dobé, vso oblast nase potegnejo, in goljufanim ljudstvam nič družiga ne pusté kakor grenko nasilstvo, slepo pokornim biti, molčati in zdihovati. Kdo je še kdej skusil, de bi bila njegova pravica in njegovo premoženje pod gospodovavstvom taci zapeljivcov varno in zagotovljeno? ... Lahko je previditi, koliko razdjanje zamorejo ljudje napraviti, ki od sv. vere posvečene veličanstva sramotijo, s tolikimi stoletji posvečeno dedšino napadajo, s slovesnimi zavezami spoznane in zagotovljene pravice z nogami taptajo“. Torej svitli kardinal prekličejo in zaveržejo v svojim in svojih vernih imenu v obličji Jezusa Kristusa in njegove sv. Cerkve, še tudi pred vsim svetam, to brezbožno počenjanje s posvečeno glavo sv. Cerkve in z dedino sv. Petra. —

V budějoviški škofi je v naj vikši veselje vernih napravljena bratovšina za vedno česenje presv. Rešnjiga Telesa.

Budějoviški škof v pastirskim listu zastran rimskih zadev in sv. Očeta na to opominjo, de niso kaki neverški vladarji stariga Rima, ki toliko nesrečo sujejo na lepe italijanske okrajine, ki vidniga poglavarja keršanstva stiskajo! Kristjanje so, in med njimi otroci ravno tiste cerkve, ki so se sperli zoper svojiga očeta, in ga hočejo celo njegovih pravic, njegoviga pravičniga posestva, dedovine sv. Petra obropati. — Tudi stari senjski škof Emerik baron Ožegovič so za sv. Očeta v pastirskim listu svoj glas povzdignili.

K „Schiller“-jevi slovesnosti opominjo med drugim „Kath. Bl.“, de je protestanski pastor v Ulm-u to slovesnost napadel, in pravijo, de se temu ni čuditi, ako protestanski pastor ugovarja zoper „Schillerfeier“, ki se čiste in popolnoma česenju svetnikov v katoliškem pomenu zenačeva (ähnelt). Sej de pri takim velikanskim Šillerjevim obhajanju se vidi v milovavni zadergi: ali „Schillerfeier“ dopustiti, potem takim pa tudi „Heiligenfeier“ sploh dopu-

šati; ali pa česenje svetnikov (kakor ga res protestantska cerkev prepoveduje) in ob enim tudi česenje Šilerjevo prepovedati. Zakaj, kakor „Allgemeinerica“ program od Schiller's Festfeier daje, je lahko med obema praznovanjema enak primer napraviti. Podobe se namreč pripravljajo; neka bukvarnica pripravlja razstavo in pobira spominske reči, Šilerja zadevajoče: vidiš jo razstavo spominskih ostankov, relikvij? — V večer poprej in tisto jutro naj bo v Thüringen-u slovesno zvonjenje to praznovanje oznanovale: ali ni to enako predpraznovanju, vigili? — Ne bo se manjkalo ogovorov, sermonov: ali niso to hvalnice? — Zdaj se to, da bi se praznovanje v cerkvah obhajalo: tudi to se bo neki sem ter tje zverševalo. — Tudi se svetvajo obsežek pri sermon-u o ti priliki: „Die beiden Richtungen seines Genius betonen und hervorheben: die Begeisterung für das Ideale und die Verehrung der Frau“ (Taram-balta-sekira!!) — K temu pa tudi „Volksfrd.“ Nr. 249 citira, kako neolikano je Schiller sv. Bernarda gerdil, da si ne upamo tukaj njegovih besed ponavljati; in še drugo mesto, kjer ta protestant vso objektivno podlago kersanstva očitno taji, in potem takim ni kaj svetniku podoben, ko bi tudi obhajavci do svetnikov več česnje imeli, kakor ga je imel on sam do sv. Bernarda, te velike luči sv. katoliške Cerkve.

V listu 255 pa piše „Volksfreund“, kako de je Schiller „katoliško Cerkev in njene naprave sovražil, kar je storilo, da je tudi zgodovina pačil ali kazil; in potem takim bi naša mladost tega moža praznovala in ga preslavljala, da toliko gotovši njegove laži za čiste resnice sprejema in se uči v česnji pesnika skazeno njegovo zgodovino ljubiti? Toliko, menimo, je katolicanu potreba vedeti, da za pri tolikim slavljenju tega pesnika in pri njegovih prednostih njegova senčna stran v zanjke ne za- preže.

Iz vsih krajev iz Nemčije se sliši, da se bodo vv. č. škofje, kjer jih še niso, pastirske liste razposlali, britkosti sv. Očeta razodeli in verne katolice k molitvi za papeža spodbudovali.

Francosko. Kardinal vikši škof bordoanski (Bordeaux) so 8. kim. pričeli s svojimi škofi okrajni cerkveni zbor.

Ker je francoskim časniki prepovedano, škofovske liste zastran rimskih zadev sprejemati, so jih jeli v belgijske liste pošiljati. — Sicer pa je nad polovico škofov pristopilo k uporu orleanskiga škofa in zmiraj dalje se oglašujejo; razpisi se tudi v laško predstavljajo.

Ker v Rimu zavolj puntarskih okrajin tudi državne potrebe rasejo, in ker rovarji očitne prihodke za svoje trezbožne naklepe obračajo, se vé, da mora državna denarnica v zadregah biti; torej sem ter tje nekteri že denar dajejo za sv. Očeta; prišlo je na pr. v londonski katol. tednik (Weekly Register) 100 funtov šterlingov; tudi Volksfreund je prejel že nekaj denara v ta namen.

Zbor svetih obredov je na prošnjo kardinala Scitovskiga odločil odbor, da bi se korar Marka Crisinus iz Ostrogona, in jezuita Štefan Ponkrac, in Melhior Grodec za blažene oklicali.

V Pesari na Rimskim puntarji strahovite reči počenjajo, to niso vsakdanji uporniki in rovarji; to so pošasti, to so grozovite zverine, ki jih peklenski poglavar po zemlji vodi. Na razvalinah kersanstva hočejo ti sovražniki prostosti tempelj laške prostosti zidati. Vse kovarstva iz pekla poskušajo, da bi ljudem vero poropali. Judje, protestanti in nejeverniki si pri tem silnim razdiranju roke podajajo; sovrastvo in smert papežu, škofam in duhovnikom! to je navadna njih glasilka. Vsako prosto razodenje misli, ako ni za razpreženje vsih hudih strast, vsaka trezna beseda je pri tih prekucih izdajstvo nad prostostjo. Tudi liberalno-konservativni listi so pred žuganjem tih grozovitnežev mogli umolknuti. Z jezuiti v Ferari, Faenci in Forli so delali kakor s hudo-

delniki, niso jim pustili še časa, da bi bili nar potrebni oblačila seboj vzeli. Po cerkvah in klostrih so hudodelstva počenjali, ki bi bilo že samo imenovati jih zoper čednost. Od puntarske vlade v Rimini poslane trume so se hotle le samo po cerkvah vstanovati, po katerih jih ni bilo groza doprinašati nar pretresljivih oskrunovanj. Slovensko sramožljivo pero se ne prederzne pisati, kar počenjajo ti nesramni grozovitneži. Tigre ali leve jih imenovati, bi bilo prelepo. Gorje, gorje človeku, kateri nejevero razširja in punt podžiga!

Tudi španjski, belgijski, nizozemski škofje se glasé in budé svoje verne k molitvi za papeža.

Na Švedskim je bilo v državnim zboru 15. u. m. nasvetvano, da naj bi se tisti, ki iz luteranske vere v kako drugo prestopijo, ne preganjali več iz dežele. To bi bilo nekaj malo, bo pa še dosti opraviti, prejden bo terdovratno luteranstvo katolicanam spodobne pravice dalo; tirjati zná krivoverstvo, tirjati; dati pa ne lahko.

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škofii. Ponoči od 6. — 7. t. m. je v Ljubljani umerlg. Jož. Zupan, sesterski duh. pomočnik. R. J. P.!

Spremembe v lavantinski škofii. Preč. gosp. Jožef Kostanjevic, djanski svetovavec konzistor. in pri zak. sodni, dekanjski namestnik in fajmešter v slovenski predmestni fari v Mariboru je izvoljen korar stoljne cerkve; — preč. g. Marka Glazer, sekovski duhovni svetovavec in lavantinski djanski svetovavec konzist. in pri zak. sodni, fajmešter v šen Petru poleg Maribora pa imenovan častni korar lavantinske škofije. — Č. g. kaplan Matija Fritz je prejel dovoljenje stopiti v nemški red in je ob enim postavljen za kaplana v Fridau, kjer ima svoj noviciat opraviti. — Častit. gosp. Franc Tančar je prestavljen za kaplana v Šmiklavž pri Lutenbergu. Čast. gosp. Franc Kalin je postavljen namestni vodja realnih in glavnih normalnih šol in nemški pridigar v Celji. — Prestavljeni so gg. kaplani: Janez Krener k sv. Križu pri Slatini; — Michael Korošec mlajši v Ulimje; Franc Švare v Artiče; — Jožef Vojsk v Ruše (Maria Rast); — Andrej Lorenčič v Malo nedeljo (Kleinsontag). — Umerl je preč. g. Franc Lipold, duhovni svetovavec, vodja realnih in glavnih normalnih šol in nemški pridigar v Celji. R. I. P.

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. B. v Z. in g. P. v R.: Spisi so nam prav dragi, in zanesljivo tudi bravcam bodo; torej le še nadalje! — prosimo. Opomnimo s to priliko, da rogovila-sta vojska je bila tudi Danici pisavce nekako pobila ali omotila; — kateri so se opomogli, jih prosimo, da bi zopet za občni blagor rodovitno pero v roko vzeli. — G. R. **: Pisemno. — G. U. D. v C.: Bomo skusili kmal pozvediti in odgovoriti. — G. J. E. v G.: Smo odpravištvu opomnili. — G. — d —: Bomo skusili želje spolnovati. Odgovor je bil Vam. Upamo, da ste zdaj že vse prejeli. — G. K.: Za vse naj lepši hvala. — G. — rl —: U alejk es — salame ma' na'me b'maktub G. D. G. v G.: ? Bomo poravnali; liste dobite. G. A. M. na St.: Odpravljajo se redama vsi listi, in tudi niso bili doposlani, ko pravite, da ste jih 5 na enkrat dobili; tedaj je drugej vzrok nerodnosti G. B.: Prepozno prejeli.

Dobrotni darovi.

Za afrikanski misijon:

S Kerškiga P. A. 1 gold. — Was die milde Hand — hier zu geben pflegt. — wird im Vaterland — treu ans Ziel gelegt 4 fl. 82 kr. — Iz Kamne gorice 5 gold.